

ปัจจัยคุกคามสุขภาพ การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
พฤติกรรมการทำงานของแรงงานนอกระบบ : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร
ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

Occupational Health Hazards, Work-Related Illness and Injury, Work Behaviors among Informal Workforce : Case Study in Baby Corn Planting Farmer Group

ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์*, ธาณี แก้วธรรมานุกุล*

* คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chawapornpan Chanprasit, Thanee Kaewthummanukul

* Faculty of Nursing, Chiang Mai University

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพ การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในแรงงานนอกระบบเกษตรกรปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 130 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา และทดสอบความเชื่อมั่น ผลการวิจัยพบว่า การสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่เด่นชัด ได้แก่ ด้านการยศาสตร์และด้านเคมี ส่วนสภาพการทำงานที่สำคัญ คือ การทำงานกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคม การเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่พบในสัดส่วนที่สูง คือ อาการปวดศีรษะและปวดระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ขณะที่การบาดเจ็บในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาพบกว่าหนึ่งในสามส่วนพฤติกรรมการทำงาน ส่วนใหญ่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล แต่ทุกคนไม่มีการสวมปลอกกุดขณะใช้รถไถแปลงข้าวโพด กว่าหนึ่งในสี่ยังมีการใช้รถไถที่ไม่มีเครื่องป้องกันส่วนที่เป็นอันตรายและเกือบหนึ่งในสามของเกษตรกรยังคงเข้าไปในแปลงข้าวโพดฝักอ่อนในระยะ 3 วันหลังพ้นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับทีมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการริเริ่มดำเนินการสร้างเสริมความปลอดภัยในการทำงานและพัฒนาโปรแกรมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยงในการทำงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับแรงงานนอกระบบกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวโพดโดยเฉพาะโปรแกรมด้านการยศาสตร์ และการสื่อสารความเสี่ยงด้านสารเคมี

คำสำคัญ : ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
พฤติกรรมการทำงาน แรงงานนอกระบบ กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

Abstract

The purpose of this descriptive research was to examine occupational health hazards, work-related illness and injury, work behaviors among 130 informal workforces who planted baby corns. Data were collected using an interview-form which had been confirmed both

content validity and reliability. The results demonstrated that the apparent exposures of occupational health hazards in working environment were ergonomic and chemical agents. The work-related illnesses found to be major problems were headache and musculoskeletal pain. Work-related injuries during the past three months were found over one-third. Regarding work behaviors, most farmers used personal protective equipment but all of them did not use ear plugs while using a tractor in the field. Furthermore, more than a quarter of farmers continued using a tractor without its safe guard and one-third of them reentered to the field within 3 days after spraying pesticide. These findings provide a significant foundation for occupational and safety team to initiate work safety promotion and develop effective health promoting and risk-reduction programs for informal workforces who are farmers planting baby corns, especially ergonomic programs and chemical risk communication.

Keywords : occupational health hazards, work-related illness and injury, work behaviors, informal workforce, baby corn planting farmer group

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์กระตุ้นการเจริญเติบโตของกลุ่มแรงงานนอกระบบทั่วโลก¹ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการกำหนดนโยบายของประเทศ² โดยเฉพาะประเทศไทย จากภาวะเศรษฐกิจนอกระบบขยายตัวเพิ่มขึ้น การลดต้นทุนการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและขีดจำกัดของการจ้างงานในระบบที่เป็นทางการ ทำให้แรงงานจำนวนมากเข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ไม่เป็นทางการ แรงงานไทยส่วนใหญ่จึงเป็น “แรงงานนอกระบบ” ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ทำงานตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน³ จากการสำรวจผู้มีงานทำของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีผู้มีงานทำที่เป็นแรงงานนอกระบบถึง 24.3 ล้านคนหรือร้อยละ 63.4 ของผู้มีงานทำทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบจำนวนแรงงานนอกระบบเพิ่มขึ้น 1.8 ล้านคน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3) โดยภาคเหนือมีแรงงานนอกระบบเป็นอันดับสองรองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 41.5 และร้อยละ 21.8) แรงงานนอกระบบมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.1) ทำงานอยู่ในภาค

เกษตรกรรม และร้อยละ 15.9 ทำงานอยู่ในภาคการชายฝั่งและชายปลึก⁴ ที่สำคัญเป็นที่ยอมรับว่าสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบไม่ได้มาตรฐาน ทำให้แรงงานดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน⁵

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ชัดสภาพแวดล้อมการทำงานและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (unsafe working environment and working condition) เป็นปัญหาสำคัญของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ปัจจัยคุกคามสุขภาพในสภาพแวดล้อมการทำงานของแรงงานนอกระบบที่สำคัญและพบบ่อยคือ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ เคมี ชีวภาพ และการยศาสตร์⁶ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพที่พบบ่อย ได้แก่ เสียงดัง ความร้อน และความสั่นสะเทือน โดยเฉพาะเสียงดังที่เกินค่ามาตรฐานอาจก่อให้เกิดการสูญเสียการได้ยิน^{6,7} ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี ได้แก่ ฝุ่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสารเคมีอื่นๆ ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจ และเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็ง⁸ ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกรยศาสตร์ เกิดจาก